Fryndesholm stendysse

Der ligger flere oldtidsminder i Fryndesholm skoven, men de fleste er ødelagte. I den sydlige ende ligger der dog en rigtig flot runddysse med randsten.
Om dette oldtidsmindesmærke fortæller folkemunde, at det er bleven udgravet af danske officerer i krigsåret 1848, om fund vides intet. Anledningen til udgravningen skal være den, at der efter sagnet skulde ligge en skat skjult i højen.

Det smukke mindesmærke består af en ca. 1 meter høj jordhøj, med et tværmål af 12 meter. 10 større randsten omgiver højen og kamret. Dette består af 6 bæresten, tre i den sydlige og to i den nordlige langside og en for vestenden. En indgangssten ved østenden mangler. Kamret hvis retning er øst - vest, har en længde af 2,0 og en bredde af 0,9 meter. Højden under dækstenen er 0,85 meter.

Stendyssen i Fryndesholmskover 2022

Stendyssen i Fryndesholmskover 2022

Alterbægeret i Notmark kirke

Fra bogen: Sagn fra Als og Sundeved.
Udgivet af Alsingergildet i samarbejde med
Hørup skole 1975.

Engang, da hertugen havde været på jagt i Nørreskovern red han igennem en lille skov mellem Fynshav og Notmark. Han var på vej hjem til Sønderborg slot. Det var blevet lovlig sent for ham - jagten havde været så spændende. Et stykke fra en lille høj bemærkede han et stærkt lysskær. Den høj havde han set så tit, når han red forbi - det var en pæn, rund høj, men nu så den helt forkert ud. Da han kom nærmere, så han, at den havde hævet sig på fire gloende søjler. Det var dog et fantastisk syn! Inde fra højen lød der råb og latter og sang - der var rigtig skæg og ballade.
En vrimmel af små puslinge med røde tophuer og røde trøjer eller kjoler drak og dansede derinde. De havde det mægtigt sjovt - og det havde hertugen også, han var så optaget af dette nissebal, at han helt glemte tid og sted. Midt inde i højen var der noget, der kunne ligne en trone, her sad en lille tyk fyr med et langt snehvidt skæg og en guldkrone på hovedet: Nissekongen, selvfølgelig! Han sad med et meget stort og smukt sølvbæger, som han drak flittigt af. Det måtte være en ganske dejlig drik, for hver gang han tog en slurk, slikkede han sig om munden, tørrede skægget og klappede sig på sin lille, runde mave og så meget glad og tilfreds ud. Når bægeret var tømt, fyldte han det igen fra en af de to store kar, som stod på hver side af tronen. Også de andre nisser blev mere og mere glade og lystige, efterhånden som de væltede nogle glas i sig.
Hertugen så og så - han kunne slet ikke blive træt af det festlige nissegilde. Men hesten, der var træt efter den lange dag, frøs og ville nok gerne hjem. Pludselig vrinskede den højt og larmende. Dansen i højen standsede brat og der blev ganske stille - alle nisserne stirrede ud på rytteren. Kun
den lille nissekonge blev ikke spor betænkelig. Han hoppede ned fra tronen, fyldte sit fine sølvbæger og benede ud til hertugen. Så rakte han bægeret op mod ham og sagde: »Drik med mig - det er min fødselsdag, og den skal fejres!«
Han rystede lidt på hånden og nogle dråber faldt ned på jorden. Heldigvis lagde hertugen mærke til, at dråberne var som gnister, der sved græsset af, hvor de faldt. Han havde allermest lyst til at stikke af, men inden han nåede at tænke sig om, sad han med sølvbægeret i hånden og sagde pænt: »Jo, tak skal du have - det er mig en glæde at drikke din skål!« Men ved sig selv tænkte han, at det stads skulle han bestemt ikke nyde noget af! Han lod som om han drak, men i tusmørket kunne han let - uden nissekongen så det - kaste det hele op over skulderen.
Pludselig tog pokker ved hesten - den var virkelig skræmt og for af- sted i halsbrækkende galop. Hertugen nåede heldigvis at gribe fat i manken og klamre sig fast. Han havde det største besvær med at holde sig på hesten, men hørte dog trods den vilde fart et vældigt bulder bag sig. Da han fik hesten beroliget lidt, vendte han sig og så nu at ildsøjlerne var borte, og højen var ganske normal igen. Først nu blev han klar over, at han stadig havde bægeret i hånden. Et par nisser kom stormende efter ham - selvfølgelig for at få fat i bægeret, men hertugen lod hesten springe igen. Skarpt forfulgt af nisserne strøg han forbi Notmark kirke. Han turde ikke beholde bægeret og kastede det derfor op over diget ind på kirkegården. Her kunne nisserne ikke hente det, for de under-jordiske kan ikke betræde indviet jord. Nisserne opgav forfølgelsen, og hertugen kom godt hjem. Da han sprang af hesten, blev han klar over, hvorfor den pludselig var blevet så tumbet derude ved højen. Nogle dråber fra bægeret var faldet på hestens bagdel og havde ætset huller igennem hårlaget - helt ind i kødet på det arme dyr!
Nissekongens sølvbæger blev samlet op og grundigt afvasket. I mange år blev det brugt som alterkalk i Notmark kirke.

Nissehøjene i Fryndesholm

I statsskoven Fryndesholm på Als ligger et par gravhøje, i folkemunde kaldet “ Nissehøje”. Den ene, en Megalithgrav, har endnu bevaret stenkransen og dyssekammeret. Der fortælles, at soldater i 1848 har udgravet kammeret, da der gik fortælling om, at der under stenene skulde være skjult en skat.

Før dyssekammeret blev ødelagt, var det beboet af nisser. Man har ofte set dem ligge på højen, og i juletiden gik de rundt på de nærmestliggende gårde og bad om gaver. Da højen blev udgravet, må nisserne være flyttet. Man har ikke set dem siden.

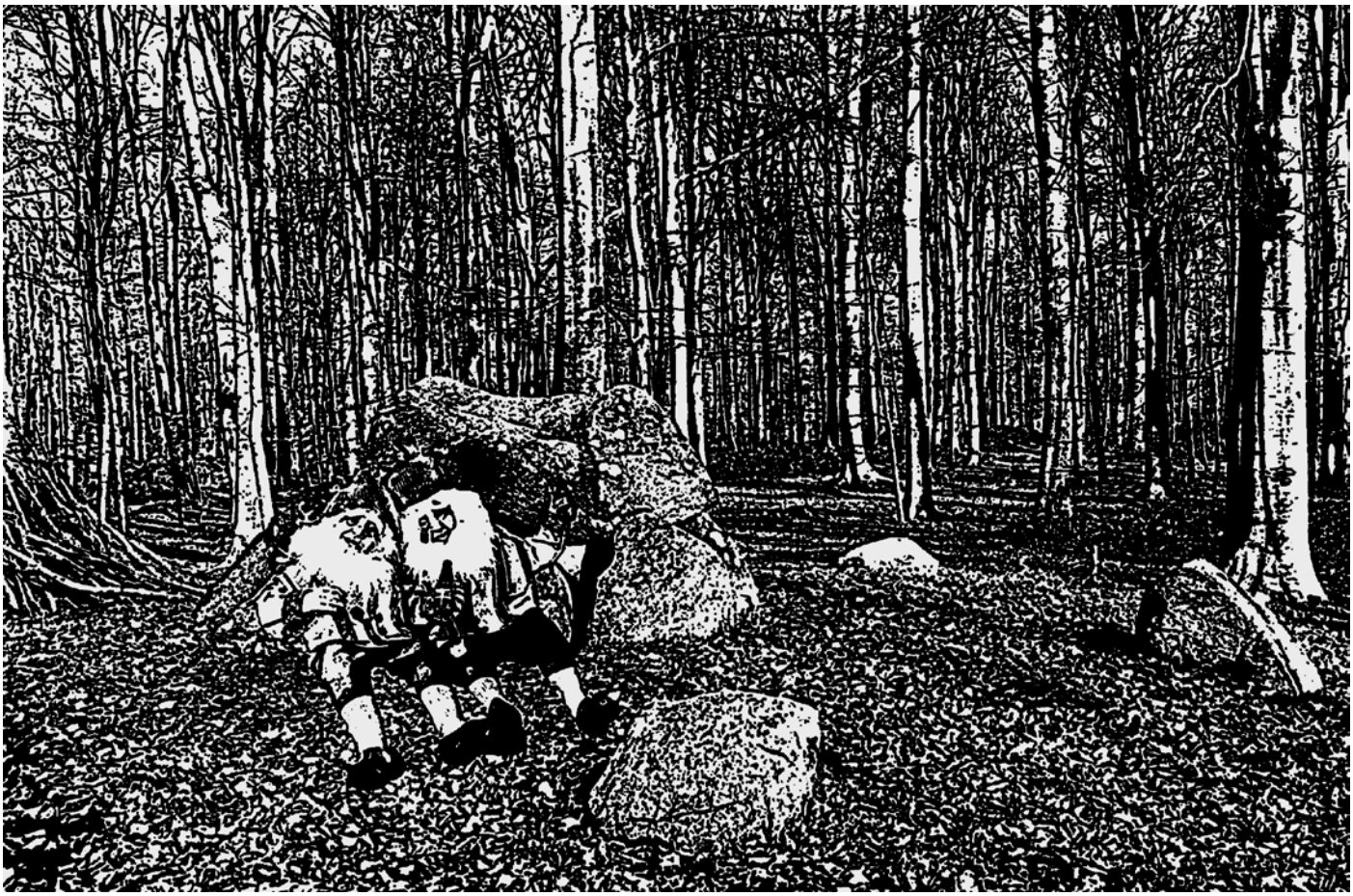

Man har ofte set nisserne ligge på højen